

NATUURHISTORISCH MAANDBLAD

Orgaan van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg.

Hoofdredactie: G. H. Waage, Prof. Pieter Willemsstraat 41, Maastricht, Telefoon 3605. **Mederedacteuren:** Jos. Cremers, Looiersgracht 7, Maastricht, Tel. 2294. **Dr. H. Schmitz S. J.**, Ignatius College, Valkenburg (L.), Telef. 35. **R. Geurts**, Echt. **Penningmeester:** ir. P. Marres, Villa „Rozenhof“, St. Pieter-Maastricht, Postgiro 125366 ten name v.h. Nat. hist. Gen., Maastricht. **Drukkerij v.h. Cl. Goffin**, Nieuwstr. 9, Tel. 2121.

Verschijnt **Vrijdags** voor de Maand. Vergad. van het Natuurhistorisch Genootschap (op den eersten Woensdag der maand) en wordt aan alle Leden van het **Natuurhistorisch Genootschap in Limburg** gratis en franco toegezonden. Prijs voor niet-leden f 6.00 per jaar, afzonderlijke nummers voor niet-leden 50 cent, voor leden 30 cent. Jaarl. contributie der leden f 3.50. Auteursrecht voorbehouden.

INHOUD: Aankondiging Maandelijksche Vergadering op Woensdag 6 April a.s. — Nieuw Lid. — Verslag van de Maandelijksche Vergadering op Woensdag 2 Maart 1938. **Ir. D. v. Schaik.** Over het voorkomen van de Groote Hoefijzerneus (*Rhinolophus ferrum equinum*) in Nederland. — **D. v. d. Gugten.** Glimwormpjes en hun lichten. — **A. De Wever.** De Flora op Knotwilgen. — **Dr. J. F. Steenhuis.** Het voorkomen van *Terebratula grandis* Blumenbach 1803, *Lingula dumortieri* Nyst 1844 en *Sphenotrochus intermedius* Von Munster 1826, in het Nederl. Midden-Pliocene, alsmede de geschiedenis der naamgeving.

DE MAANDELIJSCHES VERGADERING

zal plaats hebben op **Woensdag 6 April a.s.**, 's namiddags te 6 uur precies in het Museum.

NIEUW LID.

Chr. v. Heyster, Eindstraat 3, Venray.

VERSLAG VAN DE MAANDELIJSCHES VERGADERING OP WOENSDAG 2 MAART 1938.

Aanwezig de heeren: Jos. Cremers, Fr. v. Rummen, Mgr. J. v. Gils, J. Beckers, Br. Bernardus, Br. Christophorus, E. Kruytzer, L. Grégoire, D. v. d. Gugten, J. Maessen, M. Mommsers, D. v. Schaik, P. Marres, L. Grossier, H. Kortebos, H. Jongen, Edm. Nyst en G. Waage.

De **Voorzitter** opent de vergadering en brengt aan de aanwezigen de groeten over van Pater H. Schmitz S.J., die Zondagmorgen 13 Febr. l.l. in Antwerpen scheep gegaan, Donderdagmorgen 17 Febr. te Oporto voet aan wal zette.

Pater Schmitz blijkt enthousiast te zijn over 't „Meeresleuchten“ — het vonken — van *Noctiluca miliaris*, 't welk hij voor 't eerst van zijn leven gedurende deze reis waarnam.

De eerste Portugeesche Phoride, schrijft hij, heeft hij ook al gevangen en de mieren zijn haar ouden vriend Schmitz ongenood bereids ko-

men begroeten in den vorm van een heirleger van de beruchte *Iridomyrmex humilis* uit Argentinië, die zich in Portugal steeds meer uitbreidt. Ze houden P. Schmitz prettig gezelschap, doordat ze zich op zijn kamer gevestigd hebben o.a. in z'n schrijfwastafel!!.....

Vervolgens geeft de Voorzitter uiting aan zijn vreugde over de benoeming van Dr. van der Vlerk als buitengewoon Hoogleraar in Geologie en Palaeontologie aan de Rijks-Universiteit van Leiden.

Met Professor v. d. Vlerk toch, die bereids lange jaren lid is van ons Genootschap, onderhouden wij vriendschappelijke relaties van den meest prettigen aard en bij hem vinden we steeds warme belangstelling voor 't wel en wee van Genootschap en Museum.

Ten slotte memoreert de Voorzitter in warme bewoordingen den heere D. Schrijnen, op 27 Febr. l.l. overleden te Venlo. Toen ruim 26 jaar geleden het Natuurh. Genootschap in Limburg was opgericht, trad de heer D. Schrijnen dadelijk als lid toe en bleef ook lid tot op den dag van zijn afsterven. En..... hij was een belangstellend lid, die als 't pas gaf, nooit verzuimde van z'n belangstelling blijk te geven. Vaak hebben we het betreurd, dat Venlo zoo ver afgelegen is. In Venlo vergaderen zou telkens een genot zijn geweest en men kon vooraf zeker zijn, dat bijeenkomsten aldaar moesten slagen, dank zij 't organisatorisch talent van den heere Schrijnen, die zijn gansche persoon wist te geven aan de zaak, waarvoor hij voelde. Wij hebben dat ondervonden in 1916. Toen hield 't Genootschap z'n jaarvergadering in Venlo. De heer Schrijnen had zich belast met de regeling. De regeling was..... tot in de puntjes verzorgd.

De heer **Mommers** laat een galvorming zien ter grootte van een kindervuistje, door hem gevonden in zijn tuin te Heer op *Forsythia intermedia* (Chineesch klokje).

Wie is de galverwekker? Zeer waarschijnlijk een vertegenwoordiger der Galmuggen (*Cecidomyidae*). Het aantal galmuggen is zeer groot — ± 200 soorten. — In de Gallenlitteratuur, waarover de boekerij van 't Genootschap beschikt, konden we een op *Forsythia* huizende soort niet vinden. De Voorzitter zal trachten de imago's uit deze gal op te kweken.

Naar aanleiding hiervan informeert de heer **Kortebos** naar de, als dorre bladeren uitzierende „propfen”, welke op 't oogenblik zooveel te zien zijn in allerhande wilgensoorten, niet 't minst in treurwilgen. Ook deze zijn het werk van Galmuggen en wel van *Rhadophaga rosaria*. De mug veroorzaakt de bekende, elk slechts één oranjekleurige larve bevattende, z.g. wilgenroosjes aan de toppen der takken van een aantal wilgensoorten. Deze rozetvormige gal ontstaat, doordat de larve het uitgroeien der takleden verhindert, terwijl de bladeren zich toch meer of minder normaal ontwikkelen. In den winter zijn deze bladrozetten goed zichtbaar, daar zij niet afvallen. Na de verpopping in de gal in het voorjaar, verschijnt de imago in April of Mei en dan zet het wijfje haar eieren weder afzonderlijk in de jonge eindknoppen af. (Zie Oudemans: „De Nederl. Insecten”).

De heer **Waage** verklaart aan de hand van een tekening en een uit hout vervaardigd model, hoe het mogelijk is, dat een vleermuis aan de achterpooten kan hangen, zonder, dat dit het dier energie kost. Ook in dooden toestand, kunnen ze door dit mechanisme, in ingedroogden toestand blijven hangen.

De **Voorzitter** deelt mede, dat hij in 1936 te Houthem regelmatig 1 of 2 reigers zag, die kwamen visschen in de vijvers van den „Vroenhof”. Steeds vertrokken ze in Z.W. richting. Hij deelde zijn waarnemingen mede aan den heer Hens en nu verneemt hij uit een mededeeling van deze, dat in 1936 reigers hebben gebroed in een bosch bij Gronsveld en dat deze dieren vier jongen hebben groot gebracht. De heer **Waage** demonstreert een microprojectie-apparaat van Bausch and Lomb. Aan de hand van verschillende praeparaten bespreekt hij het principe van oppervlakte-vergrooting in het dierenrijk, voornamelijk bij verschillende ademhalingsorganen. Br. **Christophorus** vraagt, of het waar is, dat oude paarden niet meer gaan liggen en staande slapen. De heer **Grégoire** zegt, dat hem verschillende gevallen bekend zijn, dat oude paarden niet meer konden gaan liggen, of liever niet meer gingen liggen, omdat zij dan niet meer op konden staan. Zoo heeft men bij de Gemeente-reiniging hier ter stede een paard gehad, dat in geen zeven jaar meer is gaan liggen en staande sliep.

De heer **Waage** deelt hier over 't volgende mede. Werk- en renpaarden hebben vaak een vergroot hart. De veneuze bloedstroom ondervindt hiervan vooral de gevolgen, waardoor o.a. de

bloedafvoer uit de pooten slecht is en zwellingen ontstaan, die 't opstaan belemmeren, vooral daar in liggende houding de pooten dan gemakkelijk gaan „slapen”, waardoor opstaan onmogelijk wordt.

Nadat de **Voorzitter** nog had medegedeeld, dat de Jaarvergadering, die den tweeden Pinksterdag gehouden zal worden, vermoedelijk zal plaats vinden te Roermond en dat de daaraan verbonden excursie zal gaan naar „De Bedelaar”, het interessante Buiten van Prof. Dubois te Haelen, en de Leubeek, sloot hij de vergadering.

OVER HET VOORKOMEN VAN DE GROOTE HOEFIJZERNEUS (RHINOLOPHUS FERRUM EQUINUM) IN NEDERLAND.

door

Ir. D. v. Schaik.

De Groote Hoefijzerneus behoort zeker niet tot de minst bekende vleermuizen; ze is nogal eens in leerboeken voor dierkunde afgebeeld, waardoor velen met haar merkwaardig aangezicht al vroeg hebben kunnen kennis maken. Zelf heb ik daarbij weinig vermoed, later nog eens in stille bewondering te zullen neerzitten voor het buitengewoon mooie dier, waarvan het afgrijselijke contereftsels in mijn schoolboek maar matig mijn belangstelling kon wekken.

Door mijn veelvuldig verkeer in de Limburgsche mergelgrotten, voornamelijk in die van den St. Pietersberg, heb ik natuurlijk zeer dikwijls vleermuizen in haar winterslaap gezien en ook meermalen heb ik ze met belangstelling aan den wand of in haar schuilhoeken waargenomen, zonder, dat ik de verschillende soorten uit elkaar kende. Hoogstens had het mijn aandacht getrokken, dat sommige (dat waren dan de Kleine Hoefijzerneuzen) zoo laag en vrijhangend aan ruwe mergelblokken hingen. Tot heel diep in den berg, op haast ontoegankelijke plaatsen in het instortingsgebied heb ik ze aangetroffen.

Eerst in het laatste halfjaar, sedert ik mijn grottenkennis aan de ringproeven van Prof. Eisen-traut te Berlijn kon dienstbaar maken, heb ik door den heer L. Bels, die zich hier te lande met het ringen bezig houdt, de noodige kennis ter onderscheiding der soorten opgedaan.

Over de resultaten onzer dagenlange excursies in November en Februari j.l. heeft hij zelf in het „Maandblad” van Januari en dat van Februari van dit jaar mededeelingen gedaan.

Al gold bij onze eerste tochten de Groote Hoefijzerneus als zeldzaam, zoo had ik toch al dadelijk hoop, een paar exemplaren ervan in den St. Pietersberg op Nederlandsch gebied te zullen aantreffen, waar ik ze korten tijd tevoren (Sept.-Oct '37) meende gezien te hebben. Inderdaad lukte het ons die terug te vinden, al had de Historische Grot te Valkenburg op onze excursie reeds de vondst van een tweetal Groote Hoefijzerneuzen opgeleverd. Toen werden er dus 4 op Nederlandsch gebied